דליכא כזית בכדי אכילת פרס [א]א"ר יונתן אמר רבי [א]האוכל שלישי של תרומה עצמה אסור לאכול ומותר ליגע ואיצטריך דעולא ואיצטריך דרבי יונתן דאי מדעולא הוה אמינא הני מילי בחולין שנעשו על טהרת תרומה אבל תרומה בנגיעה נמי אסור איצטריך דרבי יונתן ואי מדרבי יונתן הוה אמינא הני מילי תרומה אבל חולין באכילה נמי שרי צריכי יתיב רב יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דר"נ ויתיב וקאמר [ב]האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקדש שאין לך דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש מקודש בלבד מתיב רמי בר חמא שלישי שני לקד"ש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה אמאי הא לאו קדש מקודש הוא א"ל הנח לתרומה שטהרתה טומאה היא אצל הקדש ומנא תימרא [ג]דתנן [ג]בגדי עם הארץ מדרס לפרושין [ד]בגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה [ה]בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש אמר רבא מדרסות קאמרת שאני מדרסות

שמא

רש"י

דליכא כזית בכדי אכילת פרס. דחיוב אוכל תרומה בטומאת הגוף לא הוי אלא בכזית ואין שום אכילה כשיעור מצטרפת בין כזית דכל איסורין ובין ככותבת ליוה"כ אם שהה מתחלת אכילת השיעור ועד סופה יותר מכדי אכילת פרס שכך נתנה תורה שיעור לשהיית אכילה בבית המנוגע שהקפידה תורה בשוהה בו שיעור אכילה לטמא בגדים ואותה אכילה נשערה בחצי ככר של עירוב והיא ד' ביצים וכנזיד הדמע תבלי תרומה מועטין וכי אכיל מן המקפה פרס לא אכל מן התבלין כזית עד דאכל מן המקפה טפי מאכילת פרס ונטפי לא מצטרף כזית ואין כאן אכילת תרומה בטומאה אבל ראשון ושני אין נאכל בנזיד הדמע דאפילו בחולין מהני שני (א) ועוד דשני פסיל ליה לתרומה דפתיכא ביה כך שמעתי. וקשיא לי מ"מ היכי ספינן ליה מידי דפסיל לגופיה לתרומה והא מוזהר הוא מלפסול את גופו דאמרינן [א]בפ"ח דיומא (דף פ:) אל תטמאו בהם ונטמתם בם (ג) מכאן לטומאת גוייה דאורייתא ואפילו למ"ד דרבנן איסורא מיהא איכא ועוד לישנא דהש"ס דפריך (לד:) ספינן ליה מידי דפסיל ליה לגופיה משמע דלאו מתבלי תרומה פריך אלא מדספינן ליה שלישי של חולין. וי"ל דבחולין גרידא קאי רישא דמתניתין הראשון שבחולין כו' והשלישי נאכל אפילו הוא נזיד הדמע ונגע בשני לטומאה וה"ל שלישי מותר לאוכלו והא הכא כיון דנזיד הדמע הוא (ד) על כרחיך שנעשה על טהרת תרומה בעי למיכליה וה"ל חולין שנעשין על טהרת תרומה ואי אמרת שלישי דידהו פסיל גופא לתרומה ספינן ליה להאי כהן מידי דפסיל לגופיה ואתי למיכל תרומה אבתריה. הנא לנזיד הדמע דליכא כזית בכדי אכילת פרס הלכך לאו חולין שנעשו על טהרת תרומה הוא דאמאי קרית ליה בטהרת תרומה משום תבלין דפתיכי ביה הנהו לית בהו כזית תרומה בכדי אכילת פרס דמקפה הלכך לא בעי למיכלינהו בטהרת תרומה והוו להו חולין גרידי: **אסור לאכול.** בתרומה: **ומותר ליגע.** והיינו נמי כדעולא (לד.) אלא דעולא איירי בשלישי דחולין שנעשו על טהרת תרומה ורבי יוחנן(ה) איירי בשלישי דתרומה עצמה: **ה"מ.** דאמרינן נפסל מלאכול דמשמע אבל מותר ליגע היכא דשלישי שאכל הוה חולין אבל תרומה לא ואי מדרבי (ו) כו': **אלא קדש מקודש.** אא"כ היה שלישי של קדש מקודש דהאי שלישי (ז) עביד רביעי בקדש מעלה היא דרבנן דהא גבי מעלות דחומר בקדש קתני להו (חגיגה דף כ:) בה' מעלות אחרונות דאמרינן התם (שם כג:) דלית להו דררא דטומאה מדאורייתא וכי תקינו רבנן בשלישי דקדש מקודש הוא דתקון. ואע"ג דמייתינן לה בק"ו ממחוסר כיפורים לאו ק"ו דאורייתא הוא דהא משלישי דתרומה הוא דמייתינן (ג) והיא גופה לאו כתיבא בהדיא ואסמכתא בעלמא הוא תדע דהא גבי מעלות תנייה וק"ו דכוותיה אמרינן במסכת סוטה בפרק כשם (דף כט:) דאמרינן ק"ו מאוכל הבא מחמת טבול יום דעביד רביעי בקדש והוא גופיה לאו מכתב כתיב ולא בק"ו אתי: **קדש מקודש.** קדש גמור שקדש גופו כגון בשר קרבן וחלות התודה שנשחט הזבח עליהם ומנחות שקדשו בכלי אבל שלישי של קדש המקודש בקדושת פה לא והכי מפרש בברייתא דמסכת טהרות בפ"ק (ה"ד) וכיון דלא עביד רביעי לא פסיל לגברא וקס"ד (ד)וכ"ש חולין שנעשו על טהרת תרומה: **והא לאו קדש מקודש הוא.** וקפסיל ליה לגברא ואפילו שני נמי עביד ליה: **טומאה היא אצל הקדש.** ושלישי דידיה מספקינן ליה בשני לגבי קדש ומש"ה פסיל לגברא: **מדרס לפרושין.** הרי הן אצל פרושין כמדרס הזב דמטמא אדם והכי נמי מטמו להו מדרבנן: **פרושין.** אוכלי חולין בטהרה:

שמא

תוספות

אבל תרומה בנגיעה נמי אסור. אע"ג דאין עושה רביעי ה"א לאסור ליגע דגזרינן שלא יבא לאכול: **האוכל** שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקדש. כמו שאינו עושה רביעי והא דנקט אוכל ולא נקט מגע שאינו עושה רביעי אם נגע בקדש רבותא נקט א] דהאוכל חמור ממגע דהא אוכל את שלישי הוי שני לקדש וא"ת לענין מאי הוי שלישי כיון דאוכלו הוי טהור אפילו לאכול בקדש וגם אם נגע בקדש אינו עושה רביעי ונראה דנ"מ לכי הא דתנן (דתניא) בפרק קמא דטהרות השרץ מטמא שלשה ופוסל אחד בקדש באיזה קדש אמרו בקדש מקודש כמו חלות תודה ורקיקי נזיר שנשחט עליהן הזבח והמנחות שקדשו בכלי אבל חלות תודה ורקיקי נזיר שלא נשחט עליהם הזבח ומנחות שלא קדשו בכלי אינן לא כקדש ולא כחולין אלא הרי הן כתרומה והשרץ מטמא בהן שנים ופוסל אחד והשתא לענין זה יש בהן שלישי דשוב אין שוחטין עליהם הזבח ואין מקדשין המנחות בכלי דתו לא חזו לקדושת הגוף וא"ת רבי יצחק כמאן לא כר"א ולא כרבי יהושע דלרבה בר בר חנה לרבי יהושע אין בהן שלישי כלל ולעולא הא דקאמר רבי יהושע שלישי שני לקדש ב]היינו אף לחולין שנעשו על טהרת הקדש אי כר"א הא אמר שלישי שלישי וי"ל דקסבר רבי יצחק דר"א ורבי יהושע לא איירו אלא בשלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה שטהרתה טומאה היא אצל הקדש אבל (ג) אוכלין שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקדש וא"ת תקשה מתניתין דטהרות לרבי יצחק דקתני שלישי שבתרומה פוסל ופירשתי לעיל דאיירי בנעשה על טהרת הקדש וי"ל דמסקינן תנאי היא:

אין לך דבר כו' אלא קדש מקודש בלבד. מה שפירש בקונטרס דרביעי בקדש מעלה דרבנן היא מדקתני לה בה' מעלות אחרונות בחומר בקדש דאמר התם דלית להו דררא דטומאה דאורייתא אין נראה דהא חשיב נמי בה' מעלות אחרונות כלי מצטרף מה שבתוכו לקדש וצירוף הוי דאורייתא לרבי (ד) יוחנן דספ"ק דפסחים (דף יט.) ואפילו רבי חייא בר אבא דפליג עליה התם ואמר ציריף דרבנן הוא הא איהו מוקי לה כר"ע ור"ע ס"ל שלישי בחולין דאורייתא וא"כ רביעי בקדש נמי דאורייתא דקרי כאן והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל (ו)והא דקרי לרביעי בקדש בפרק (ז)כל שעה (דף כד.) מעלה בעלמא לאו משום דהוי מדרבנן דהא הביא כפרתו אוכל בקדשים קרי ליה נמי התם (ח)מעלה אע"ג דהוי דאורייתא כדדרשינן בהערל (יבמות עד:) וקאמר נמי התם דוהבשר לרבות עצים ולבונה הוי מעלה ולקמן (דף נו.) מוכיח מיניה דחיבת הקדש דמכשרת דאורייתא והא דאמר בפ' ט] ט)(כל הפסולים) (זבחים דף לד) גבי והבשר לרבות עצים ולבונה לפסולא בעלמא לאו פסולא בעלמא דרבנן אלא למימר דלאו למלקות דלא יאכל מרבה ליה אלא ליפסל מהקרבה קאמר דמקבל טומאה ולעולם פסולה דאורייתא והא דאמר בפרק חומר בקדש (חגיגה דף כג:) דה' אחרונות לית להו דררא דטומאה דאורייתא ר"ח ל"ג דאורייתא ואפילו גרסינן דאורייתא ה"פ דכה"ג בחולין ליכא דררא דטומאה דאורייתא דרחוק הוא מטומאה ומה שמדקדק בקונט' בפסחים דלא משכח רביעי בקדש למ"ד טומאת משקה לטמא אחרים לאו דאורייתא ואין אוכל מטמא אוכל דהיאך יכול לבא לידי רביעי שרץ כלי וכלי אוכל ואוכל משקה הרי אין כאן אלא שלשה ואין זה קושיא דמשכחת ליה שפיר ע"י עצים ולבונה ואע"ג דר"ל מיבעי ליה לקמן אי מהני חיבת הקדש למימני ביה ראשון ושני ההוא אמורא דאמר בפסחים דאין אוכל מטמא אוכל סבר דמונין בו ראשון ושני ור"ל סבר דאוכל מטמא אוכל(י): **בחולין** שנעשו על טהרת תרומה ואמאי הא לאו קדש מקודש הוא. נ"ל דהאי מקשה סבר דטעמא (י) הוא דהאוכל שלישי שני הוי משום דכיון דלא נזהר לשומרו מליטמא וליגע בשני איכא לספוקי נמי דלמא נגע בראשון וסבר כעולא דבנעשו על טהרת הקדש נמי שלישי שני מהאי טעמא ולית ליה דטהרתה של תרומה טומאה היא אצל קדש אלא שמירת תרומה חשיבא לשמירה אצל קדש ורבי יצחק משני דוקא בשלישי הנעשה על טהרת תרומה הוי אוכלו שני דטהרתה טומאה היא אצל הקדש אבל שלישי הנעשה על טהרת הקדש הוי אוכלו טהור לאכול בקדש כמו שאינו עושה רביעי ולדידיה תרומה טהורה נמי מטמאה קדש והכי קאמר מנא תימרא דממאי דשלישי שני אין להוכיח לפי סברת המקשה ומייתי מבגדי אוכלי תרומה מדרס לאוכלי קדש ואין נראה לו לחלק בין מדרסות לפירי ורבא משני דיש לחלק ולא חיישינן בפירי שמא נגע במדרס נ"ל:

שמא

עין משפט נר מצוה

צה א מיי' פי"א מהל' שאר אבות הטומאה הלכה יא:
צו ב מיי' שם הל"ב:
צז ג מיי' שם פי"ג הל"ח ופ"י מהלכות מטמאי משכב ומושב הלכה א:
צח ד מיי' פי"ג מהל' שאר אבות הטומאה הלכה א:
צט ה מיי' שם ופי"ב שם הלכה ד:

◆

שיטה מקובצת

א] דאמרינן בפ' בתרא דיומא אל תטמאו בהם: ב] ואי מדר' יונתן וכו': ג] הוא דמייתינן לה והיא גופה: ד] וקס"ד דכ"ש חולין: ה] והא דאמרי' בפ' ב"ש גבי והבשר לרבות: ו] נ"ל דהאי מקשה סבר דטעמא דהאוכל שלישי הוי שני משום דכיון:

◆

רבינו גרשום

אסור לאכול ומותר ליגע. כלומר אסור לאכול תרומה ומותר ליגע: אלא קודש מקודש בלבד. כלומר אם אכל שלישי של קדש ממש: מדרס לפרושים. כלומר טמאים לחכמים כבגדים שהן מושב הזב:

מסורת הש"ס

א) [זבחים לג:] [ושם איתא יוחנן], ב) חגיגה יח: [נדה לג:], ג) [ויקרא יא], ד) ע"כ על טהרת תרומה כצ"ל, ה) בס"א: יונתן, ו) אלו לאו דנגע בו. רש"ל, ז) נ"ל אומר בקודש, ח) נ"ל בפ' כל שעה דף לה., ט) [נ"ל כיון שאמר דף מו:], י) [וע"ע תוס' פסחים יט. ד"ה אלמא ותוס' חגיגה כג: ד"ה והא ותוס' מנחות כא. ד"ה ולאו ותוס' זבחים לד. ד"ה ואפילו].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דליכא כזית וכו' דאפי' בחולין מהני שני. נ"ב פי' כשנעשו על טהרת תרומה: (ב) ד"ה אלא וכו' דעביד: (ג) תוס' ד"ה האוכל וכו' אבל אוכל שלישי: (ד) ד"ה אין לך וכו' לר' חנן דספ"ק דפסחים ואפי' רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן דפליג:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה האוכל וכו'. דהאוכל חמור ממגע דהא. נ"ב עיין מהרש"א מהדורא בתרא שכיון האמת ודלא כמתני מהר"מ שם: ב] באד"ה היינו אף לחולין שנעשו על טהרת הקדש. נ"ב עיין מהרש"א מהדורא בתרא והוא שם שלא במקומו:

◆

מוסף רש"י

האוכל שלישי של תרומה עצמה. וכ"ש שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה, אסור לאכול ומותר ליגע. בתרומה, דאינו נעשה גופו אלא שלישי כמו המאכל שאכל ואסור לאכול תרומה אבל מותר ליגע (זבחים צח:). מדרס. אב הטומאה לטמא אדם וכלים כמדרס הזב שמטמא אדם וכלים כדכתיב (ויקרא טו) ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו. לפרושין. לאוכלי חולין בטהרה (חגיגה יח:) כלומר כשם שמדרס מטמא אדם ובגדים כך בגדי עם הארץ מדרס לפרושים (נדה לג:). לאוכלי תרומה. כהנים, וכל אלו מעלות מדברי סופרים שאמרו שאין שמירת טהרתן של אלו חשובה שמירה אצל אלו, ומתוך שכן אלו אצל אלו כאלו לא שמרום, נמי הן כבגדיהן שמא ישבה עליהן אשתו נדה והרי הן מדרס הנדה (חגיגה שם).